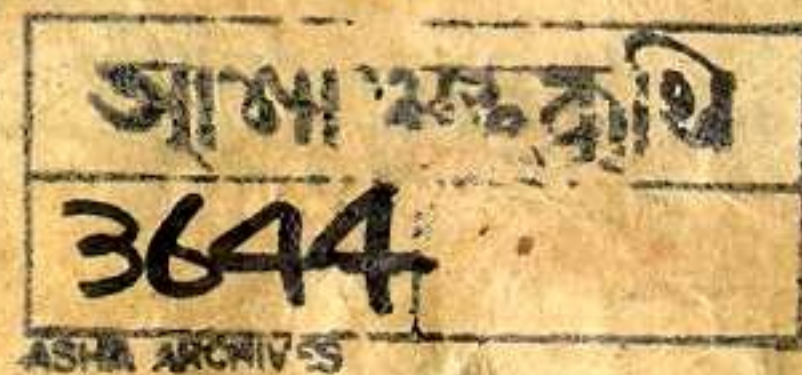

नृतीपंकाराडम्

ASHA ARCHIVES

॥ अ. त. ॥

॥ १ ॥

श्री गणेशाय नमः ॥ विशेष्यनिघ्नेः सङ्कीर्णोर्नोनाथैरव्ययेर
पि ॥ लिङ्गादिसङ्गहेर्वर्गाः सामान्येवर्गसंश्रयाः ॥ १ ॥ स्त्री दा
संघेयैर्द्विशेष्यं वा दशैः प्रसृतं पदैः ॥ गुराद्व्यक्रियाशब्दास्त
थास्युत्तम्यभेदकाः ॥ २ ॥ सुकृती पुरायवान्धन्यो महच्छुभमहा
शयः ॥ हृदयातुः सुहृदयो महोत्साहो महोद्यमः ॥ ३ ॥ प्रवीरो नि
पुराभिज्ञविज्ञनिष्णातशिक्षिताः ॥ वैज्ञानिकः कृतमुखः कृती कु

॥ रामः ॥

॥ १ ॥

शलइत्यपि ॥ ४ ॥ पूज्यः प्रतोक्षः सांशयिकः संशयापन्नमानसः ॥
दक्षिणीयो दक्षिणार्हस्तत्र दक्षिणयइत्यपि ॥ ५ ॥ सुर्वदान्यस्थू
ललक्ष्यदानशोराडा बहुप्रदे ॥ जैवात्कः स्यादापुष्माननर्वा
शिसुशास्त्रवित् ॥ ६ ॥ परीक्षकः कारशिको वरदस्तु समर्द्ध
कः ॥ हर्षमारो वि कुर्वाराः प्रमना हृष्टमानसः ॥ ७ ॥ दुर्मना
विमना अन्तर्मनाः स्यादुत्क उन्मनाः ॥ दक्षिणो मरुतो दारो मुक

॥ अ. ८ ॥ लोदातुभोक्तारि ॥ ८ ॥ तस्ये प्रसितासक्ताविष्टार्थोद्युक्तउत्सुकः
॥ २ ॥ ॥ प्रतीतेप्रथितरम्भातवित्तविज्ञातविश्रुताः ॥ ९ ॥ गुरोः प्रतीते
तुल्यतलक्षणाहतलक्षरो ॥ १० ॥ ॥ ५ ॥ भ्यन्त्राढ्यो धनी स्वामी त्वीश्वरः
पतिरीक्षिता ॥ १० ॥ अधिभूर्नायकोनेता प्रभुः परिवृढोऽधि
पः ॥ अधिकर्हिः समृद्धः स्यात्कुटुंबव्याप्तसुयः ॥ ११ ॥ स्याद
भ्यागारिकस्तस्मिन्नुपाधिश्च पुमानयम् ॥ वराङ्गरूपेयेतोयः

॥ रामः ॥
॥ २ ॥

सिंहसंहननोहिसः ॥ १२ ॥ निर्वायः कार्यकर्त्ता यः संपन्नः सत्वसंपदा
॥ अवाचिमूकोऽथ मनोजवसः पितृसन्निभः ॥ १३ ॥ सक्त्यालङ्क
तांकन्यायोददातिसकुब्जदः ॥ लक्ष्मीवाँद्वक्षसाः श्रीलः श्रीमा
न्मिग्धसुवत्सलः ॥ १४ ॥ साह्यालुः कारुणिकः कृपालुः सूरतः
समाः ॥ स्वतन्त्रोपावृतः स्वैरीस्वच्छन्दानिरवग्रहः ॥ १५ ॥ परतन्त्रः
पराधीनः परवान्नाथवानपि ॥ अधीनोनिघ्नः प्रायतोऽस्वच्छन्दो

॥ अ. ॥

॥ ३ ॥

गृह्यकोऽप्यसौ ॥ १६ ॥ खलपूः स्याद्दुकरो दीर्घसूत्रश्चिरक्रियः ॥ जा
लोऽसमीक्ष्य कारी स्यात्कुरोऽमन्दः क्रियासुयः ॥ १७ ॥ कर्मक्षमोऽलं कर्मा
णः क्रियावान्कर्मसूयतः ॥ सकार्मः कर्मशीलोऽपः कर्मशूरस्तु कर्मठः
॥ १८ ॥ भरणाय भुक्कर्मकरः कर्मकारस्तु तत्क्रियः ॥ अपरमातो मृतस्मा
त आमिषाशीतु शोष्कुलः ॥ १९ ॥ बुभुक्षितः स्यात्सुधितो जिघत्सु
रशनायितः ॥ परान्नः परपिराडा दोभक्षको घसरोऽदरः ॥ २० ॥

॥ रामः ॥

॥ ३ ॥

आघूनां स्यादौदरिको विजिगीषाविवर्जिते ॥ उभोत्वात्मभरिः कु
क्षिंभरिः शोदरपूरके ॥ २१ ॥ सर्वानीनस्तु सर्वान्नभोजी गृध्रस्तु
गर्धनः ॥ लुब्धोऽभिलाषुकस्तृणवसमौ लोलुपलोलुभो ॥ २२ ॥ सो
न्मादस्तु न्मदिह्नः स्यादविनीतः समुद्रतः ॥ मत्तेनोराडो त्कटक्षीवाः
कामुके कम्पिताऽनुकः ॥ २३ ॥ कम्पः कामयिताऽभीकः कम्पनः का
मनोऽभिकः ॥ विधेयो विनयग्राही वचने स्थित आश्रितः ॥ २४ ॥

॥ अ. ८ ॥

॥ ४ ॥

वक्ष्यः प्ररोयोनिभृतविनीतप्रश्रिताः समाः ॥ धृष्टे धृष्टमिव यातश्च
प्रगल्भः प्रतिभान्विते ॥ २५ ॥ स्यादधृष्टे तु शालीनो निलक्ष्यो निस्म
यान्विते ॥ अधीरे कातरस्त्रस्ते भीरुभीरु कभीलुकाः ॥ २६ ॥ आशं
सुराशंसितरिगृह्यालुर्गृहीतरि ॥ श्रद्धालुः श्रद्धया युक्ते पतया लु
सुपातुके ॥ २७ ॥ लज्जाशीलेऽपन्नपि ह्युर्वन्दासुरभिवादके ॥
शरासूयातुको हिंस्रः स्याद्वर्द्धि ह्युसुवर्द्धनः ॥ २८ ॥ उत्पति ह्युसू

॥ रामः ॥

॥ ४ ॥

सतिताऽलङ्कारि ह्युसुमराडनः ॥ भू ह्युर्मवि ह्युर्मवितावर्त्ति ह्युर्वत्तनः
समो ॥ २९ ॥ निराकरि ह्युः क्षिप्रः स्यात्सान्द्रस्निग्धसुमेदुरः ॥ ज्ञा
तातुविदुरो विन्दुर्विकाशीतुविकस्वरः ॥ ३० ॥ विष्टत्वरौ निष्ट
मरः प्रसारी च विसारिणी ॥ सहि ह्युः सहनः क्षन्ताति ति ह्युः क्षमि
ताक्षमी ॥ ३१ ॥ क्रोधनोऽमर्षराः कोपी च राडास्वत्यन्तकोपनः ॥
जागरूको जागरिता घूर्णितः प्रचलापितः ॥ ३२ ॥ स्वप्नकूशया

॥ अ. त. ॥ लुर्निद्रालुर्निद्राणाशयितोसमो **॥** पराङ्मुखः पराचीनः स्यादवाङ्
॥ ५ ॥ प्यधोमुखः **॥ ३३ ॥** देवानञ्चतिदेवद्राङ्निष्वद्राङ्निष्वगञ्च
ति **॥** यः सहाञ्चतिसध्रङ्ससतिर्यङ्पसिरोऽञ्चति **॥ ३४ ॥** व
देवदावदेवक्तावागीशोवाक्पतिःसमो **॥** वाचोयुक्तिपटुर्वागी
वावदूकोऽतिवक्त्रि **॥ ३५ ॥** स्यान्नस्याकसुवाचालोवाचोरोव
हुगर्ह्यवाक् **॥** दुर्मखेमुखरावदुमुखोशक्तप्रियंवदे **॥ ३६ ॥** लोह

॥ रामः ॥
॥ ५ ॥

लः स्यादस्फुटवागर्ह्यवादीतुक्कलः **॥** समौकुवादकुचोरो स्याद
सोम्यस्वरोऽस्वरः **॥ ३७ ॥** एवराः शब्दोनान्दीवादीनान्दीकरः स
मो **॥** जडोऽज्ञ एडमूकसुवक्तुं श्रोतुमशिक्षिते **॥ ३८ ॥** तूह्मीशील
सुतूह्मीकोनज्ञोऽवासादिगम्बरे **॥** निष्कासितोऽवक्रष्टः स्यादप
ध्वस्तसुधिक्षुतः **॥ ३९ ॥** आन्नगर्भोऽभिभूतः स्यादापितः साधि
तः समो **॥** प्रत्यादष्टो निरस्तः स्यात्प्रत्याख्यातो निराकृतः **॥ ४० ॥**

॥अ.त॥

॥६॥

निकृतः स्याद्विप्रकृतो विप्रलब्धसुवञ्चितः ॥ मनोहतः प्रतिहतः प्रतिबद्धो
हतश्च सः ॥ ४१ ॥ अधिस्थितः प्रतिस्थितो बद्धो कीलितसंयतो ॥ आपन्नआ
पत्त्राप्तः स्यात्कांदिशीको भयद्रुतः ॥ ४२ ॥ आक्षारितः क्षारितोऽभि
शप्ते सङ्कसुकोऽस्थिरे ॥ असन्तर्तो परन्तो द्वौ निहस्तव्याकुलो समो
॥ ४३ ॥ विह्वलो विह्वलः स्यात्तु निवशोऽरिष्टदुष्टधीः ॥ कश्यपः क
शार्हसन्नद्धे त्याततायी बधो धते ॥ ४४ ॥ द्वेष्टे त्वसि गतो बध्यः

॥राम॥

॥६॥

शीर्षके द्यश्मो समो ॥ विष्यो विषेणो यो बध्यो मुसलो मुसलेन यः ॥ ४५ ॥
शिथिलोऽक्षकर्मो च पल्लविकुरः समो ॥ दोषे कटुकपरो भागीनि
कृतस्त्वनृजुः शठः ॥ ४६ ॥ करो जपः सूचकः स्यात्पिशुनो दुर्जनः खलः ॥
नृशंसो घातुकः क्रूरः पापो धूर्तसुवञ्चकः ॥ ४७ ॥ अज्ञे मूठयथा जात
मूर्खवैधेयवालिशाः ॥ कदर्थे कृपणा क्षुद्रकिंपचानमितं पचाः ॥ ४८ ॥
॥ निःस्वसुदुर्विधो दीनो दरिद्रो दुर्गतोऽपि सः ॥ वनीयको याचनको मा

॥ अ. नृ ॥ ॥ ७ ॥ गेरोपावकार्थिनो ॥ ४९ ॥ अहंकारवानहंयः शुभंयुस्तु शुभान्वितः ॥ दि
 वोपपादुकादेवान् गवाद्याजरायुजाः ॥ ५० ॥ स्वेदजाः कृमिदंशाद्याः
 पक्षि सर्पादयो ग्राह्याः ॥ शतिप्राशिर्गर्गः ॥ उद्भिदमरुगुत्माद्या उद्भि
 दुद्भिज्जमुद्भिदम् ॥ ५१ ॥ सुन्दरंरुचिरं चारु सुखमंसाधु शोभनम् ॥
 कान्तं मनोरमं रुच्यं मनोज्ञं मञ्जुमञ्जुलम् ॥ ५२ ॥ तदासेचनकंठप्रेर्ना
 त्यन्तो यस्य दर्शनात् ॥ अभीष्टेभीषितं हृद्यं दयितं वद्वभं प्रियम् ॥

॥ रामः ॥
 ॥ ७ ॥

५३ ॥ निरुष्टप्रतिरुष्टार्चरे फया प्यावमाधमाः ॥ कूपयकुत्सितावधखेठ
 गस्तीराकाः समाः ॥ ५४ ॥ मलीममनुमलिनं कच्चरं मलदूषितम् ॥ पूतं पवि
 त्रं मेधं वीधुनि विमलार्थकम् ॥ ५५ ॥ निरीक्तं शोधितं मृष्टं निःशोध्य
 मनवस्करम् ॥ असारं फल्गुशून्यनुवशिकंतुच्छरिक्तके ॥ ५६ ॥ लीवे
 प्रधानं प्रमुखं प्रवेकानुत्तमोत्तमाः ॥ मुरव्यवर्षे वरेरायाश्च प्रवर्हेऽनवरा
 ध्वं वत् ॥ ५७ ॥ परार्थाग्रप्राग्रहरप्राग्राग्राग्रीयमग्नियम् ॥ श्रेयान्

॥ अ. न. ॥
॥ ८ ॥

श्रेष्ठः पुष्कलः स्यात्सत्तमश्चातिशोभने ॥ ५८ ॥ सुहृत्तरपदे व्याघ्रपुङ्ग
वर्षभकञ्जराः ॥ सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचराः ॥ ५९ ॥ अ
प्राग्ग्रहयहीने द्वे अप्रधानोपसर्जने ॥ विशङ्कदंष्ट्रयुद्धद्विशालंष्ट्रयु
लंमहत् ॥ ६० ॥ वडोहविपुलं पीनपीनवीतुस्थूलपीवरे ॥ लोकात्मक्षुद्रका
सूक्ष्मंश्चक्षुषां दभृङ्कशंतनु ॥ ६१ ॥ स्त्रियां मात्रात्रुटिः पुंसिलवलेशकणा
रावः ॥ अत्यल्पेऽल्पिष्ठमस्मीयः कनीयोऽणीय इत्यपि ॥ ६२ ॥ प्रभूतं प्रचु

॥ रामः ॥
॥ ८ ॥

रंप्राज्यमदभृङ्कलं बहु ॥ पुरुहः पुरुभूषिष्ठं स्फारंभूयश्चभूरिच ॥
६३ ॥ परः शताद्यास्तैषां परासंख्याशतादिकात् ॥ गतानीयेतु गतो
यंसंख्याते गरितमथ समंसर्वम् ॥ ६४ ॥ विश्वमंशेष्टं कृतं समस्त
निखिलाविलानि निःशेषम् ॥ समग्रं सकलं पूर्णं मखरांडं स्याद नू
नके ॥ ६५ ॥ धनं निरन्तरं सान्द्रं पेलवं विरलं तनु ॥ समीपे निकट
सन्नसन्निकृष्टसनीडवत् ॥ ६६ ॥ सदेनाभ्याशसविधसमर्पाद

॥ अठ ॥

॥ ९१ ॥

सवेशवत् ॥ उपकण्ठानिकाभ्यर्णाभ्यग्राअप्यभितोऽवयम् ॥ ९० ॥
संसर्गे त्वव्यवहितमपदान्तरमित्यपि ॥ नेदिष्टमनिकतमं स्याद्दूरं
विप्रकृष्टम् ॥ ९१ ॥ दवीयश्चदविष्टश्चसुदूरं दीर्घमावतम् ॥
वर्तुलं निस्तलं वलं वलं चुरंतूनतानतम् ॥ ९२ ॥ उच्चप्रांशूनतोदयो
क्लितासुदूःथवामने ॥ न्यङ्नीचवर्कस्वाः स्युरवाग्रेऽवनतानतम्
॥ ९३ ॥ अरलं वजिनं जिह्ममूर्ध्नि मत्कुञ्चितं नतम् ॥ अविङ्गकटिलं

॥ रामः ॥

॥ ९४ ॥

भुक्तं वेदितं वक्रमित्यपि ॥ ९४ ॥ ऋजावजिह्मप्रगुरोव्यसेतप्रगुरा
कुलो ॥ शाश्वतसुखो नित्यसदातनसनातनाः ॥ ९५ ॥ स्यात्सुःस्थिर
तरः स्थयानेकरूपतया तु यः ॥ कालव्यापी सकूटस्थः स्यात्तरोजः
मेतरः ॥ ९६ ॥ चरिषु जङ्गमचरं वसमिङ्गं वराचरम् ॥ चलनं कंप
नं कंपं चलं लोलं चलाचलम् ॥ ९७ ॥ चञ्चलं तरलं चैव परिप्लवप
रिप्लवे ॥ अतिरिक्तः समाधिको दृढः सन्धिस्तु संहृतः ॥ ९८ ॥ कर्क

॥अ.८॥

॥१०॥

शंकठिनंरुरंकठोरंनिष्ठुरंदठम् ॥ जठरंमूर्तिमन्मूर्तंप्रवृद्धं प्रौठ
मेधितम् ॥ ७६ ॥ पुराणप्रतनप्रत्नपुरातनचिरन्तनाः ॥ प्रत्यगोऽभि
नवोनवोनवीनोनूतनोनवः ॥ ७७ ॥ नूतनश्चसुकुमारलुकोमलंमृदु
लंमृदु ॥ अन्वगन्वक्षमनुगेऽनुपदंतीवमव्ययम् ॥ ७८ ॥ प्रत्यक्षं
स्यादैन्द्रियकंमप्रत्यक्षमतीन्द्रियम् ॥ एकतानोऽनन्यवृत्तिरेकाग्रै
कायनावपि ॥ ७९ ॥ अथेकसर्गएकाग्रोऽप्येकायनगतोऽपि सः ॥

॥रामः॥

॥१०॥

पुंस्यादिःपूर्वपौरस्यप्रथमाद्याऽप्यास्त्रियाम् ॥ ८० ॥ अन्योजघन्यं
चरममन्यपाश्चात्यपश्चिमाः ॥ मोघेनिरर्थकंस्पष्टंस्फुटंप्रमत्त
मुत्तराम् ॥ ८१ ॥ साधारणानुसामान्यमेकाकीत्वेकएककः ॥ भि
न्नार्थकाअन्यतरएकस्वोऽन्येतावपि ॥ ८२ ॥ उच्चावचंनैकभेद
मुच्चराडमनिलंवितम् ॥ अरुलुदसुमर्मस्यगवाधंतुनिरगलम् ॥
८३ ॥ प्रसमंप्रतिकूलंस्यादपसममपशुच ॥ वामंशरीरंमग्नंस्याद

॥ अ. त. ॥

॥ १११ ॥

पसवंतुदक्षिणाम् ॥ ८४ ॥ सङ्कटं नातुसंवाधः कलिलंगहनं समे
सङ्करीणमङ्कुलाकीर्णमुशिडतं पीरवापितम् ॥ ८५ ॥ ग्रन्थितं सन्धि
तद्व्यंविष्टं विस्तृतं ततम् ॥ अन्नगतं विस्तृतं स्यात्मासप्रशिहि
ते समे ॥ ८६ ॥ वेष्टितं प्रेविताधूतचलिताकंपिताधुते ॥ नृत्तनुना
स्तनिष्कृताविद्रुक्षितिरिताः समाः ॥ ८७ ॥ परिक्षिप्तं नृनिवृतं मूषि
तं मूषितार्थकम् ॥ प्रवृद्धप्रसृतेभ्यस्तनिसृष्टेऽगृणिताहते ॥ ८८ ॥ नि

॥ रामः ॥

॥ १११ ॥

दिग्धोपचिते गूळगुप्ते गुणिठतस्तुष्टि ॥ दुतावदीर्णोऽदूरो घते काचि
तश्चिक्पिते ॥ ८९ ॥ घ्राणाघ्राते दिग्धालिप्ते समुदत्तोऽहते समे ॥ वेष्टितं
स्याद्वलयितं संवीतं रुद्धमावृतम् ॥ ९० ॥ रुग्णां भुग्नेऽप्यनिश्चितक्षुण्णत
शातानितेजिते ॥ स्याद्विनाशो मुखं पक्वं क्षीराक्षीतोऽतुलज्जिते ॥ ९१ ॥
वृत्तेतुवृतव्यावृत्तोऽस्योजितउपाहितः ॥ प्राप्यंगम्यं समासाद्यं स्पन्नं
शीलांमुतंमुतम् ॥ ९२ ॥ सङ्कटः स्यात्सङ्कलितोऽवगीतः ख्यातगर्हणाः

॥ अ. ८ ॥
॥ १२ ॥

विविधः स्याद्विधो नामाना रूपः पृथग्विधः ॥ ९३ ॥ अवशीरोधिकृ
तश्चाप्यवध्वसोऽवचरिणः ॥ अनायासकृतं फलं स्वनितं ध्वनितं स
मे ॥ ९४ ॥ वद्रे सन्धानितं मूतमुद्धितं सन्दितां सितम् ॥ निष्पके कथितं
पाके क्षीराज्यहविषां शृतम् ॥ ९५ ॥ निर्जीरो मुनिवन्त्यादौ निर्वात
स्तु गतेऽनिले ॥ पक्वं परिणते गुनं हन्ने मीठं तु मूत्रिते ॥ ९६ ॥ पुष्टे तु
पुष्टितं सोऽथे क्षान्तमुद्धनमुद्धते ॥ क्षान्तमुद्धमिते क्षान्तः क्षमिते पार्थिव

॥ रामः ॥
॥ १२ ॥

तेऽर्दितः ॥ ९७ ॥ जप्तस्तुतपितेऽन्नश्चादिते पूजितेऽञ्जितः ॥ पूर्ण
स्तु पूरितेऽक्षिष्टः क्षिष्टितेऽवसिते सितः ॥ ९८ ॥ पुष्टपुष्टोऽध्वानादध्वे
तष्टत्वष्टे तनूकते ॥ वेधितच्छिद्रितो विद्धे विन्नविन्नो विचारिते ॥
९९ ॥ निष्प्रभे निगतारो को विलीने विद्रुतद्रुतो ॥ सिद्धे निर्वृत्तनिष्पन्नो
दारिते भिन्नभेदितो ॥ १०० ॥ ऊतं स्पृतं मुतं चेति त्रितयं तनु सन्तते
॥ स्यादहिते नमस्यितं नमसितं मपचायितार्चिता पचितम् ॥ १०१ ॥ वरि

॥ अठ ॥
॥ १२ ॥

वसितेवरिवसितमुपासितं चोपचरितञ्च ॥ सन्नापितसन्नपौधूपितधूपा
पितोचदूनञ्च ॥ २ ॥ दृष्टे मत्तस्तप्तः प्रहृन्नः प्रमुदितः प्रीतः ॥ छिन्नं छा
तं लूनं कृतं दातं दितं छितं वक्राणम् ॥ ३ ॥ स्रस्तं ध्वस्तं भुष्टं स्कन्नं पन्नं च
तंगलितम् ॥ लब्धं प्राप्तं विन्नं भावितमासादितञ्च भूतञ्च ॥ ४ ॥ अन्वे
षितं गवेष्टितमन्विष्टं मार्गितं मृगितम् ॥ आर्द्रं सार्द्रं छिन्नं त्रिमितं
सिमितं समुन्नमुन्नञ्च ॥ ५ ॥ त्रातं त्राणं रक्षितमवितं गोपायितञ्च

॥ एमः ॥
॥ १३ ॥

गुप्तञ्च ॥ अवगणितमवमतावज्ञातेऽवमानितञ्च परिभूते ॥ ६ ॥ त्यक्तं
हीनं विधुतं समुक्षितं धूतमुत्सृष्टे ॥ उक्तं भाषितमुदितं जल्पितमाख्या
तमभिहितं लपितम् ॥ ७ ॥ बुद्धं बुधितं मानितं विदितं प्रतिपन्नमवसि
तावगते ॥ ऊरीकृतमुरीकृतमङ्गीकृतमाश्रुतं प्रतिज्ञातम् ॥ ८ ॥ सङ्गी
तविदितसंश्रुतसमाहितोपश्रुतोपगतम् ॥ ईलितशस्तपराणायित
पनायितप्रणुतपरिणतपनितानि ॥ ९ ॥ अपिगीर्णवर्णिताभिष्टुते

॥ अ. त. ॥

॥ १४ ॥

डितानि सुतार्थानि ॥ भक्षितचर्वितलीढ प्रत्यवसितगिलितखादित
सातम् ॥ १० ॥ अभ्यवहृतान्नजग्धग्रसग्लसाशितं भुक्ते ॥ क्षेपिष्ठ
क्षोदिष्टप्रेष्ठवरिष्ठस्थविष्ठनंहिष्ठाः ॥ ११ ॥ क्षिप्रक्षुद्राभीप्सित
पृथुपीवरबहुलप्रकर्षार्थाः ॥ साधिक्षाद्राधिष्ठस्फेष्ठगरिष्ठद्रु
सिष्ठवृन्दिष्ठाः ॥ १२ ॥ बाहुव्यापतबहुगुरुवामनवन्द्यारकाति
शये ॥ ॥ इति विशेष्यनिघ्नवर्गः ॥ ॥ प्रकृतिप्रत्ययार्थाद्यैः सं

॥ रामः ॥

॥ १४ ॥

कीर्णो लिङ्गः मुन्नयेत् ॥ कर्मकृपातत्सातये गम्ये सुरपरस्परः ॥ १ ॥ सा
कल्यासङ्गवचने पारायणपरायणो ॥ यदच्छेदेरिताहेतुशून्यात्वा
स्याविलक्षणात् ॥ २ ॥ शमयस्तु शमः शान्तिर्दानिस्तु दमयो दमः ॥
अवदानं कर्मवृत्तं काम्यदानं प्रवारणम् ॥ ३ ॥ वृशक्रियासंवननं
मूलकर्म तु कर्मणाम् ॥ विधूननं विधुवनं तर्पणं प्रीणनं वनम् ॥
४ ॥ पर्याप्तिः स्यात्परित्राणं हस्तधारणमित्यपि ॥ सेवनं सीवनं स्पू

॥ अ. न. ॥
॥ १५ ॥

तिर्विदरः स्फुटनं मिदा ॥ ५ ॥ आक्रोशनमभीषङ्गः संवेदो वेदनान
ना ॥ संमूर्च्छनमभिव्याप्तिर्याच्चाभिर्षार्थनाऽर्दना ॥ ६ ॥ बर्द्धनं छेदनेऽथ
द्वे आनन्दनसभाजने ॥ आप्रच्छन्नमथाम्नायः संप्रदायः क्षये सिया
॥ ७ ॥ ग्रहे ग्राहो वशः कान्तोरक्षणात्पारो रणाः करो ॥ व्यधो वेधे पचा पा
के हवो हूतो वरो वृतो ॥ ८ ॥ ओषः प्रोषो नयो नाये ज्यानि जीरिणो भु
पो भ्रमो ॥ स्फुटिर्वद्वो प्रपारव्यातो स्फुटिः वृत्तो मवः सवे ॥ ९ ॥ एधा

॥ रामः ॥
॥ १५ ॥

समृद्धो स्फुररो स्फुररा प्रमितो प्रमा ॥ प्रसूतिः प्रसवेश्यो ते प्राधारः
लुमथः लुमे ॥ १० ॥ उत्कर्षोऽतिशये सन्धिः श्लेखे विषय आश्रये
॥ क्षिपायास्वे परांगीर्णो गिरो गुरा मुद्यमे ॥ ११ ॥ उन्नाय उन्न
ये आयः आयरो जयने जयः ॥ निगादो निगदे मादो मद उद्देग उ
द्गमे ॥ १२ ॥ विमर्दनं परिमलोऽभ्युपपत्तिरनुग्रहः ॥ निग्रहस्तदि
रुद्धः स्यादभि योगस्त्वभिग्रहः ॥ १३ ॥ मुष्टिवन्धसु सङ्गो हार्डि

॥ अ. त. ॥

॥ १६ ॥

वेडमरविप्रबो ॥ वन्धनं प्रसितिश्चारः स्पृशः स्पृशोपतप्ररि ॥ १४ ॥ निका
रोविप्रकारः स्यादाकारस्त्रिङ्ग इङ्गितम् ॥ परिणामो विकारो द्वे समे वि
कृतिविक्रिये ॥ १५ ॥ अपहारस्त्वपचयः समाहारः समुच्चयः ॥ प्रत्या
हारउपादानं विहारस्तु परिक्रमः ॥ १६ ॥ अभिहारोऽभिग्रहणं निर्हा
रोऽभ्यवकर्षणम् ॥ अनुहारोऽनुकारः स्यादर्थस्यापगमे व्ययः ॥ १७ ॥
प्रवाहस्तु प्रवृत्तिः स्यात्प्रवहो गमनं वहिः ॥ विद्यामोदिवमोयामो य

॥ रामः ॥

॥ १६ ॥

मः संयाम संयमो ॥ १८ ॥ हिंसाकर्माभिचारः स्याज्जागर्याजागराक्षयोः
॥ विघ्नोऽन्तरायः प्रत्यूहः स्यादुपघ्नोऽनिकाश्रये ॥ १९ ॥ निर्वेश उपभो
गः स्यात्परिसर्पः परिक्रिया ॥ विधुरन्तुप्रविश्वेष्टेऽभिप्रायश्छन्द आ
शयः ॥ २० ॥ संक्षेपरां समनसं पर्यवस्थाविरोधनम् ॥ परिसर्पो प
रीसारः स्यादास्यात्वासनास्थितिः ॥ २१ ॥ विस्तारो विग्रहो व्यासः स
च शब्दस्य विस्तरः ॥ संवाहनं मर्दनं स्याद्विनाशः स्याददर्शनम् ॥ २२ ॥

॥ अ. त. ॥
॥ १७ ॥

संस्तवः स्यात्परिचयः प्रसरस्तु विसर्पणम् ॥ श्रीवाकस्तु प्रथमः स्यात्सन्निधिः
सन्निकर्षणम् ॥ २३ ॥ लवोऽभिरावोलवने निष्पातः पवनेष्ववः ॥ प्रस्ता
वः स्यादवसरस्तसरः सूत्रवेष्टनम् ॥ २४ ॥ प्रजनः स्यादुषसस्तु प्रश्रय
प्रणयो समो ॥ धीशक्तिर्निष्क्रमोऽस्तीतु संक्रमो दुर्गमश्चरः ॥ २५ ॥
प्रत्युक्रमः प्रयोगार्थः प्रक्रमः स्यादुपक्रमः ॥ इपादभ्यादानमुद्धात
आरंभः संभ्रमस्त्वरा ॥ २६ ॥ प्रतिबन्धः प्रतिघ्नं न गानस्तु निपातनं ॥

॥ एमः ॥
॥ १७ ॥

उपलंभस्त्वनुभवः समालंभो विलेपनम् ॥ २७ ॥ विप्रलंभो विप्रयोगो वि
लंभस्त्वतिसर्जनं ॥ विश्रावस्तु प्रतिरम्भातिरवेक्षा प्रतिजागरः ॥ २८ ॥ नि
पाठनिपठो पाठे ते सप्तमौ समुन्दने ॥ आदीनवास्त्रवौ क्लेशमेतके स
ङ्गसङ्गमौ ॥ २९ ॥ संवीक्षणां विचयनं मार्गं गणं गणामृगः ॥ परिरं
भः परिष्वङ्गः संश्लेष उपग्रह नम् ॥ ३० ॥ निर्वर्णनं तु निध्यानं दर्श
नालोकनेक्षणम् ॥ प्रत्याख्यानं निरसनं प्रत्यादेशो निराकृतिः ॥ ३१ ॥
॥ उपशयो विज्ञायश्च पर्यायशयनार्थको ॥ अर्जनञ्च कृती पाच

॥ अ. त. ॥

॥ १८ ॥

ऋणीयाच घृणार्थकाः ॥ ३२ ॥ स्याद्यत्यासोविपर्यासोव्यत्ययश्च विप
र्यये ॥ पर्ययोऽति क्रमस्तस्मिन्नतिपात उपात्ययः ॥ ३३ ॥ प्रेषणायस
माहूयतत्र स्यात्प्रतिशासनम् ॥ संसंस्तवः क्रतुषु यास्तुतिभूमिर्दिज
न्मनाम् ॥ ३४ ॥ निधायतद्व्येतेयत्र काष्ठे काष्ठं स उद्धनः ॥ संवद्ध
स्तु संवधनः संवोयेन निहन्यते ॥ ३५ ॥ आविधो विध्यते येन तत्र
विष्वक्समनिधः ॥ उक्ताश्चानिकारदोधान्योऽक्षेपणार्थको ॥ ३६ ॥
निगारो जार विक्षा बोद्धास्तु गारणादिषु ॥ ३७ ॥ आरत्यवरतिविरत

॥ रामः ॥

॥ १८ ॥

यउपरामेऽथास्त्रियान्निष्ठेवः ॥ निष्ठूतिर्निष्ठेवनं निष्ठीवनमित्य
भिन्नानि ॥ ३८ ॥ जवने जूतिः सातिस्त्ववसाने स्यादथ ज्वरे जूतिः ॥
उदजस्तु पशुप्रेरणामकरिणारित्यादयः शापे ॥ ३९ ॥ गोत्रान्तेभ्यस्तस्य वृ
न्दमित्येव पगवकादिकम् ॥ आपूषिकं शाकुलिकमेव माद्यमचेतसा
म् ॥ ४० ॥ मारावानानुमाराव्यंसहयानांसहयता ॥ ह्याह्वानां वा
स्तुपवाड्ये तु दिजन्मनाम् ॥ ४१ ॥ द्विपशुकाणां पृष्ठानां पार्श्वपृष्ठम

॥ अक्त ॥ नुक्रमार् ॥ खलानां खलिनी खल्याः पथमानुष्यकं नृणाम् ॥ ४२ ॥ ग्राम
 ॥ १९ ॥ ता जनता धूम्या पाश्या गत्या पृथक् पृथक् ॥ अपि सा ह स्रकारीष वार्मणाथर्व
 राादिकम् ॥ ४३ ॥ ॥ इति संकीर्णवर्गः ॥ ॥ नानार्थाः केऽपि कान्ता
 दिवर्गे ध्वेवात्र कीर्तिताः ॥ भूरिप्रयोगायेयेषु पर्यायेष्वपि तेष्टुते ॥ १ ॥ आ
 काशे त्रिदिवेना को लोक सुभुवने जने ॥ पद्ये यशसि च श्लोकः शरे खड्गे च
 सायकः ॥ २ ॥ जंबुकोक्त्रे सुवहरो पृथुकोचिपि टार्भको ॥ आलोको दर्श

॥ रामः ॥
 ॥ १९ ॥

नद्यो तो भेरी पटहमानको ॥ ३ ॥ उत्सङ्गचिह्नयोरङ्कः कलङ्कोऽङ्कापवादयोः
 ॥ तक्षको नागवर्द्धको रर्कः स्फटिकसूर्ययोः ॥ ४ ॥ मासते वेधसि वधे पुंसिकः
 कंशिरोऽनुमोः ॥ स्यात्पुलाकसुच्छधान्ये संक्षेपे भक्तसिक्थके ॥ ५ ॥ उत्तूके कीरि
 राः पुच्छमूलोपान्ते च पेचकः ॥ कमण्डलौ च करकः सुगते च विनायकः ॥ ६ ॥
 किष्कुरे सेवितसौ च शूककीटे च वृश्चिकः ॥ प्रतिकूले प्रतीकसिक्थे कदेशे
 तु पुंस्ययम् ॥ ७ ॥ स्याद्भूतिक नुभूनि वेकचरो भूस्तरोऽपि च ॥ ज्योतिर्न
 कायान्त्रयोषेच कोषातक्यथ कट्फलैः ॥ ८ ॥ सिते च खदिरे सोमवल्कः

॥ अ. ॥ स्यादथमित्थं के ॥ तिलकत्वे च पिराया को वाही कं राम ठे पि च ॥ ८ ॥ महेन्द्र
 ॥ २० ॥ गुग्गुलूक व्याल ग्राहिषु को शिकः ॥ रुक्ता पशुका स्वातः स्वल्पेऽपि शुद्धक
 मिष्ठ ॥ १० ॥ जैवातकः शशाङ्केऽपि सुरेऽप्यश्वस्य वर्तकः ॥ व्याघ्रेऽपि पुराड
 शिको नायवान्यामपि दीपकः ॥ ११ ॥ शालाचकाः कपिकोऽप्यश्वानः स्वर्णोऽ
 पि गौरिकम् ॥ पीडार्थेऽपि मलीकं स्यादलीकं त्वप्रियेऽनृते ॥ १२ ॥ शीलान्त्र
 यावन्मूकेऽपि शकलवल्कले ॥ साष्टे शते सुवर्णा नां हेममुरो भूषणो प
 ले ॥ १३ ॥ दोनारेऽपि च निष्कोऽस्त्रीकः कोऽस्त्री शमले नमोः ॥ दंभेऽप्य

॥ रामः ॥
 ॥ २० ॥

थापि नाकोऽस्त्री शूलशङ्करधन्वतोः ॥ १४ ॥ धेनुकातुकरावाश्च मेघ जा
 ले च कालिका ॥ कारिकाया तनारुयोः करिणो का करी भूषणो ॥ १५ ॥ क
 रिहसेऽङ्गु लोपध्वीजकोऽप्यं त्रिषूत्रे ॥ हन्सरको रूपि मुर्यावे के मुर्या
 म् के वलाः ॥ १६ ॥ स्यादंभिकः को कुटिको यश्चादूरे रिते क्षराः ॥ लाला
 टिकः प्रभोर्भालदशी कार्योऽसमश्च यः ॥ १७ ॥ भूभृन्नि तं व वलय च क्रेषु
 कटकोऽस्त्रियाम् ॥ मूयग्रेषु दुशन्तो चरो महर्षे च कण्टकः ॥ १८ ॥ पाको
 पक्तिश्चिन्मभ्यरत्ने नेतरि नायकः ॥ पर्यङ्कः स्यात्परिकरे स्याद्याघ्रेऽपि च
 आर्द्रायामपि लुब्धकः

॥ रामः ॥

॥ अ. ८ ॥

॥ २९ ॥

लुक्कः ॥ २ ॥ पेटकस्त्रिषुवन्देऽपि गुरो दे श्ये च दे शिकः ॥ खेटको ग्राम
फलकी धीवरेऽपि वजालिकः ॥ ३ ॥ पुष्परे लोचकिञ्जल्कः सुल्कोऽस्त्री
स्त्री धनेऽपि च ॥ स्यात्कञ्जोलेऽप्युक्तलिङ्गावाङ्मकं भाववृन्दयोः ॥ ४ ॥ क
टिरायां चापि गणिकादारको बालभेदको ॥ अन्धेऽप्यने इमूकः स्यात्तट
झोदपी श्मदारलो ॥ ५ ॥ ॥ इति कान्तवर्गः ॥ ॥ मयूरवस्त्रिदूकरज्वा
लास्त्रिवालो शिल्पमुखौ ॥ शंखो निधौ ललाटास्थिकं वोनस्त्री दि
येऽपि खम् ॥ १८ ॥ घृणिज्वाले अपि शिखे ॥ इति खान्ताः ॥ शैलरक्षो

॥ रामः ॥

॥ २९ ॥

नगावगो ॥ आभगो नाद्युविशिखो शरके विहगाः खगाः ॥ १९ ॥ पतङ्गो पक्षि सूर्यो
चपूगः क्रमुकवृन्दयोः ॥ पशवोऽपि मृगावेगः प्रवाहजवयोरपि ॥ २० ॥ परा
गः कोमुमेरे लो स्त्री नीयादौ रजस्यपि ॥ गजेऽपि नागमातङ्गवपाङ्गमित्त
केऽपि च ॥ २१ ॥ सर्गः स्वभावनिर्माद्यनिश्चयाध्यायसृष्टिषु ॥ योगः स
न्नहोपायध्यानसङ्गति युक्तिषु ॥ २२ ॥ भोगः सुखे स्त्र्यादिभृतावहेश्व
फलाकाययोः ॥ चातके हरि लोपं सिसारङ्गः शवले त्रिषु ॥ २३ ॥ कपो
चपूवगः शापे त्वभिषङ्गः पराभवे ॥ यानाद्यङ्गे युगः पुंसि युगं युग्मे क

॥ अ० ॥ तादिषु ॥ २४ ॥ स्वर्गेषु पशुवाग्वज्रदिङ्नेत्रघृणिभूतले ॥ लक्ष्यदृष्ट्यास्त्रि
॥ २२ ॥ यां पुंसि गौर्लिङ्गं चिह्नं शफयोः ॥ २५ ॥ शृङ्गं प्राधान्यमान्वाश्ववराङ्गं मूर्ध
गुह्ययोः ॥ भगं श्रीकाममाहात्म्यवीर्ययत्नार्ककीर्तिषु ॥ २६ ॥ इति गान्ताः ॥
परिधः परिघातेः स्त्रेः प्यो घो वन्देऽम्भारये ॥ मूल्ये पूजाविधावर्धोऽहो
दुःखस्य सनेष्वद्यम् ॥ २७ ॥ त्रिष्विष्टेऽल्पे लघुः ॥ इति धान्ताः ॥ काचाः स
क्यमृद्देददद्युजः ॥ विपर्यासे विसरे च प्रपञ्चः पावकेऽष्टचिः ॥ २८ ॥ मा
स्यमायेचात्सु पधे पुंसि मेध्ये सिते त्रिषु ॥ अभिष्वङ्गे स्पृहा पाञ्च गभस्ते

॥ रामः ॥
॥ २२ ॥

चरुचिः स्त्रियाम् ॥ २९ ॥ इति धान्ताः ॥ प्रसन्ने भद्रुकेऽप्यच्छेष्टः सवक
हारयोः ॥ परिधानाश्च लेकच्छेजलप्राने त्रिलिङ्गकः ॥ ३० ॥ इति क्षेपक
श्चान्तः ॥ केकिताक्ष्या वहिभजौ दन्तविप्रा राडजादिजाः ॥ अजाविहन्
हरच्छाया गोष्ठा ध्वनिवहाव्रजाः ॥ ३१ ॥ धर्मराजौ निजयमौ कुञ्जो
दन्तेऽपि न स्त्रियाम् ॥ बलजेक्षेत्रपूर्वरे बलजावत्तुदर्शना ॥ ३२ ॥
समेक्ष्मांशे ररोऽप्याजिः प्रजास्यात्सन्ततौ जने ॥ अञ्जो राक्ष्म राक्ष्मा
कोचस्वके नित्ये निजं त्रिषु ॥ ३३ ॥ इति गान्ताः ॥ पुंस्यात्मनि प्रवीणो

॥ अ. ८ ॥

॥ २३ ॥

चक्षेत्रज्ञोवाच्यलिङ्गकः ॥ संज्ञास्याच्चेतनानामहसाद्यैश्चार्थसूचना ॥ ३३ ॥
इतिज्ञानाः ॥ काकेभगरोडोकरटो गजगराऽकरीकटो ॥ शिपिविष्टसुख
लतोदुश्चर्मणिमहेश्वरे ॥ ३४ ॥ देवशिल्पिन्यपित्वष्टादिष्टंदैवैःपिन
इयोः ॥ रसेकटुःकटुकार्ये त्रिषुमत्सरतीक्ष्णयोः ॥ रिष्टंक्षेमाशुभाभावे
ध्वरिष्टेतुशुभाशुभे ॥ ३५ ॥ मायानिश्चलपंचत्रेष्टकैतवान्नतराशिषु ॥ अ
योघनेशैलशृङ्गेसीरङ्गेकूटमस्त्रियाम् ॥ ३६ ॥ सूक्ष्मेलायांनुदिःश्री
स्यात्कार्त्तल्येसंशयेऽपिसा ॥ आत्यंतर्षाश्रयःकोट्योमूलेलग्नकचेज

॥ रामः ॥

॥ २३ ॥

टा ॥ ३७ ॥ व्युष्टिःफलेसमृद्धौचदृष्टिज्ञानेऽक्षिादर्शने ॥ इष्टिर्योगे
च्छयोःसृष्टंनिश्चितेवहुनित्रिषु ॥ ३८ ॥ कष्टेतुक्कच्छ्रगहनेदक्षाम
न्यागंदेष्टुच ॥ पुटुर्दोवाच्यलिङ्गेच ॥ इतिज्ञानाः ॥ नीलकराठःशिनेऽ
पिच ॥ ३९ ॥ पुंसिकोष्टोऽन्नर्जठरंक्रूसूतोऽन्नर्गहंतथा ॥ निष्ठानिष्पत्ति
नाशानाःकाष्ठोत्कर्षेस्थितोदिशि ॥ ४० ॥ त्रिषुज्येष्ठोऽतिशक्तेऽपिकनिष्ठो
जतिपुवात्ययोः ॥ इतिज्ञानाः ॥ दराणोऽश्रीलगुडेऽपिस्थादुडोगोलेक्षुपाक
योः ॥ ४१ ॥ सर्पमांसात्पशूभ्याडौगोभूवाचस्त्रिडाइलाः ॥ श्वेडावंशशलाका

॥ अ. त. ॥

॥ २४ ॥

पिमाडीनालेऽपिषट्क्षरो ॥ ४२ ॥ कारोऽस्त्रीदशवारणवर्गवसर
वारिषु ॥ स्याद्दशमश्रवाभरुऽमन्त्रे मूलवशिगर्भने ॥ ४३ ॥ इतिज्ञानाः ॥
भृशप्रतिज्ञयोर्बाळं प्रगाळं भृशकृच्छ्रयोः ॥ शक्तस्थूलोत्रिषु दृढो व्यू
ढो विन्यस्तसंहतो ॥ ४४ ॥ इतिज्ञानाः ॥ धूरोऽर्भके रैरागर्भे वारो वलि
सुतेशरे ॥ करोऽतिमूष्मे धान्यांशे सद्भाते प्रथमे गराः ॥ ४५ ॥ परो
द्युतादिषु तृष्टे भृतो मूल्ये धनेऽपि च ॥ मोर्ष्यां द्रव्याश्रिते सत्वशो र्यस
न्धादिके गराः ॥ ४६ ॥ निर्व्यापारस्थितौ कालविशेषोऽसवयोऽस

॥ रामः ॥

॥ २४ ॥

राः ॥ वरुणो द्विजादौ भुक्तादौ सुतो वरुणोऽनुवाऽसरे ॥ ४७ ॥ अहरो भास्करेऽपि स्या
द्वरुणभेदेऽपि च त्रिषु ॥ स्यात्पुः शर्वोऽप्यथ द्वोराः काकेऽप्याजोरवेरराः ॥ ४८ ॥
ग्रामणीर्नापिते पुंसि श्रेष्ठे ग्रामाधिपे त्रिषु ॥ ऊर्णा मेवादि लोमि स्यादवर्ते च
नराभुवोः ॥ ४९ ॥ हरिणी स्यान्नरगेहे सप्रतिमा हरिता च या ॥ त्रिषु पारोडो च ह
रिराः स्थूरास्तंभेऽपि वेत्सुनः ॥ ५० ॥ तृष्टेऽसृष्टापि पासे देजुगप्सा कुरुणे घृ
रो ॥ वशिष्पथे च विपशिः सुरप्रत्यकुचवारुणी ॥ ५१ ॥ करेणुरिभ्यां स्त्रीनेभे
द्रविणानुवलं धनम् ॥ शरणां गृहस्थिनेः श्रीपरां कमलेऽपि च ॥ ५२ ॥ विषाभि

॥ अ. त. ॥

॥ २५ ॥

मरुतो ह्येव तीक्ष्णो वेखरे निष्ठ ॥ प्रमाणां हेतुमर्यादा शास्त्रे यत्ता प्रमातृषु ॥ ५३ ॥
कराणां साधकतमं क्षेत्रगात्रेन्द्रियेष्वपि ॥ प्राणयुत्यादे संसरणमसंवाधचमूगतौ ॥
५४ ॥ घटापथेऽथवांताने समुद्रिरणमुन्नये ॥ अतस्त्रिषु विषाणां स्यात्पशुषु
जैभदन्नयोः ॥ ५५ ॥ प्रवरां क्रमनिमोर्ग्यां प्रहृणा तु चतुष्यथे ॥ सङ्कीर्णो निचि
ताशुद्धो विरिरां शून्यमूषरम् ॥ ५६ ॥ सेतो च वरुणो वेणी नदी भेदे कचोच्च
ये ॥ इति राणाः ॥ देवसूयैर्विवस्वन्नो सरस्वन्नो नदार्णवौ ॥ पक्षिना र्क्षेण गरु
त्मन्नो शकुन्नो भास्य पक्षिणौ ॥ ५७ ॥ अमुत्यातो धूमकेतू जीमूतो मेघपर्वतो ॥

॥ रामः ॥

॥ २५ ॥

हस्तौ तु पाणि नक्षत्रे मरुतो पवना मरौ ॥ ५८ ॥ यन्ता हस्ति पके सूते भर्ता धातरि पोष्टरि
॥ यान पात्रे शिशो पोतः प्रेतः प्राणयन्तरे मृते ॥ ५९ ॥ ग्रहभेदे ध्वजे केतुः पार्थिवे तनये
सुतः ॥ स्थपतिः कारुभेर्देपि भूमिधरे नृपे ॥ ६० ॥ सूर्द्धाभिषिक्तो भूपेऽपि ऋतुः
श्रीकुसुमेऽपि च ॥ विष्णो वप्यजिता व्यक्तौ सूतस्त्वष्टरि सारथौ ॥ ६१ ॥ व्यक्तः प्राज्ञेऽपि
दृष्टान्तावभौ शास्त्रनिदर्शने ॥ क्षता स्यात्सारथ्यो द्वाः स्थेष्वात्रिया याश्च शूद्रजे ॥ ६२ ॥
चतान्तं स्यात्प्रकरणे प्रकारे कात्स्न्यवार्तयोः ॥ आनर्तः समरे नृपस्थान नीचद्विशे
षयोः ॥ ६३ ॥ कृतान्तो यमसिद्धान्तं देवाकुशलकर्मसु ॥ श्रेष्ठादि रसरक्तादि स

॥ अ. ॥

॥ २६ ॥

हामृतानितजुगाः ॥ ६४ ॥ शब्दधारयश्मविकृतिः शब्दयोनिश्चधातवः ॥ कक्षान्न
रेऽपि शुक्रान्नो नृपस्यासर्वगोचरे ॥ ६५ ॥ कासू सामर्थ्ययोः शक्तिर्मीर्तः काठिन्य
काययोः ॥ विस्तारवृद्ध्योर्वेततिर्वसती रात्रिर्वेदमनोः ॥ ६६ ॥ क्षयार्चयोरपचि
तिः सातिर्दानावसानयोः ॥ अर्तिः पीडा धनुष्कोट्योर्जातिः सामान्यजन्मनोः ॥ ६७ ॥
प्रचारस्यन्दयोरीतिरातिर्द्विप्रवासयोः ॥ उदयेऽधिगमे प्राप्तिस्त्रेतात्वमित्रयेयु
गे ॥ ६८ ॥ वीरणाभेदेऽपि महती भूतिर्भस्मनि संपादि ॥ नदी नगयोर्नागानां भोगवत्प
थसङ्गरे ॥ ६९ ॥ सङ्गसभायां समितिः क्षयवासावपिक्षिती ॥ रवेरर्चिश्चशस्त्रञ्च

॥ ए. ॥

॥ २६ ॥

बहिज्वालाचहेतयः ॥ ७० ॥ जगताजगति छन्दोविशेषेऽपिक्षितावपि ॥ प
त्तिश्छन्दोऽपि दशमस्यास्रभावेऽपि चायतिः ॥ ७१ ॥ पत्तिर्गतौ च मूले तु पक्ष
तिः पक्षभेदयोः ॥ प्रकृतिर्योनिलिङ्गे च कैश्चिन्मयाद्याश्च दृत्तयः ॥ ७२ ॥ सिक
ताः स्युर्बालुकापि वेदेष्वनसिचश्रुतिः ॥ वनिताजनितास्यर्थानुरागायाश्चोषि
ति ॥ ७३ ॥ गुप्तिः क्षितियुदासेऽपि धृतिर्धोरराधेर्ययोः ॥ बहतीक्षुद्रवार्ताकी
छन्दोभेदे मह्यपि ॥ ७४ ॥ वासितास्त्री करिण्योश्चवार्तावृत्तौ जनश्रुतौ ॥
वार्तफल्गुन्युरोगे च त्रिष्वसुच घृतामृते ॥ ७५ ॥ कलधौतं रूपं हेम्नोर्निमित्तं

॥ अ. न. ॥
॥ २७ ॥

हेतुलक्ष्मणोः ॥ श्रुतं शास्त्रावधृतयोर्गुणपर्याप्तयोः कृतम् ॥ ७६ ॥ अथाहितं महाभी
तिः कर्मजीवानपेक्षि च ॥ युक्ते क्षमादावतेभूतं प्राणयतीते समे त्रिषु ॥ ७७ ॥ वृत्तं प
द्ये चरित्रे त्रिष्वतीते दृढनिस्तले ॥ सहद्राज्यं चावगीतं जन्मस्यार्जुनं हिते त्रिषु ॥ ७८ ॥
श्वेतं रूपेऽपि रजतं हेमिरूपेऽसिते त्रिषु ॥ त्रिष्वतो जगदिदं ज्ञेऽपि रक्तं नील्यादिरागि
च ॥ ७९ ॥ अवदातः सिते पीते शुद्धे वद्वार्जुनौ सितौ ॥ युक्तेऽति संस्कृते मर्षि रायभिनी
तौऽथ संस्कृतम् ॥ ८० ॥ कृत्रिमे लक्ष्मणोपेतेऽप्यनन्तोऽनवधावपि ॥ ख्याते दृष्टे प्र
तीतोऽभिजातमुकुलजे बुधे ॥ ८१ ॥ विविक्तौ पूतविजने मूर्च्छितौ मूढसोऽक्षयो ॥ ८२ ॥

॥ रामः ॥
॥ २७ ॥

चासुपरुषोऽशुक्तो शिरीषवत्समे च ॥ ८२ ॥ सत्ये साधो विद्यमाने प्रशस्तेऽभ्यर्हि
ते च सत् ॥ परस्कृतः पूजितैरात्मभिः युक्तेऽग्रतः कृते ॥ ८३ ॥ निवातावाश्रयावातो
शास्त्राभेदश्च वर्मयत् ॥ जातो न ह्यप्रवृत्ताः स्युर्लक्षिता रक्षिता स्वमी ॥ ८४ ॥
वृद्धिमतो यतो मन्ना आदतो सादरार्चितौ ॥ शतितान्ताः ॥ अर्थोऽभिधेयं रेव सु
प्रयोजननिवृत्तिषु ॥ ८५ ॥ निपातागमयोऽस्तीर्थमृषिजुष्टे जले गुणे ॥ समर्थसि
खशक्तस्थे सवद्वार्थे हितेऽपि च ॥ ८६ ॥ दशमीस्थोऽक्षीरागवद्वो वीथीपद
व्यपि ॥ आस्थानीयत्नयोरास्थाप्रस्थोऽस्त्रीसांनुमानयोः ॥ ८७ ॥ शास्त्रद्रवि

॥ अ. ॥

॥ २८ ॥

रायोर्गन्धः संस्थाधारे स्थितो मृतो ॥ रतिधानाः ॥ अभिप्रायवशो ह्यन्धव
द्वे जीमूतवत्सरो ॥ अपवादो तु निन्दाज्ञेदायादौ सुतबान्धवो ॥ ८८ ॥ पादार
म्भ्यश्चिंतु यो शाश्वन्दाग्न्यर्कसमो नृदः ॥ निर्वादो जनवादेऽपि शादो जंवालश
ष्ययोः ॥ ८९ ॥ आरावे हृदि ते त्रातर्प्या कन्दो दाहुरोरणो ॥ स्यात्प्रमादोऽनुरागे
ऽपि मूढः स्याद्यज्ञनेऽपि च ॥ ९० ॥ गोष्ठाध्यक्षेऽपि गोविन्दो हर्षेऽप्यमोदव
न्मदः ॥ प्राधान्ये राजलिङ्गे च वृषाङ्गे ककुदोऽस्त्रियाम् ॥ ९१ ॥ स्त्रीसंविज्ञा
नसंभाषा क्रियाकाराजिनामसु ॥ धर्मैरहस्यपनिषत्स्यादृते वत्सरे नार

॥ रामः ॥

॥ २८ ॥

ह ॥ ९२ ॥ पदं व्यवसितत्रासास्थानलक्ष्मांश्चिवस्तु ॥ गोष्पदं सेविते माने प्र
तिष्ठाकृत्यमास्पदम् ॥ ९३ ॥ त्रिष्विष्टमधुरो स्वादू मृदू चातीक्ष्णकोमलो ॥
मूढाः स्यापटुनिर्भाग्यामन्दाः स्युर्दो तु शारदौ ॥ ९४ ॥ प्रसथा प्रतिभो विदुस्तु
प्रगल्भो विशारदौ ॥ रतिधानाः ॥ आमो वटश्च न्यग्रोधावुत्सेधः काय उन्नतिः
॥ ९५ ॥ पयाहारश्च मार्गश्च विवधो वीवधो च तो ॥ परिधिर्यज्ञियतरोः शाखा
यामुपसूर्यके ॥ ९६ ॥ बन्धकं मसनं चेतः पीडाधिष्ठानमाधय ॥ स्युः समर्थ
नवीजाक निषमाश्च समाधयः ॥ ९७ ॥ दोषोत्सादेऽनुबन्धः स्यात्प्रहृत्या

॥ अ. त. ॥ दिविनश्वरे ॥ मुख्यानुयायिनिशिंशो प्रकृतस्यानुवर्तने ॥ ५८ ॥ विधुर्विष्णोच
॥ २५ ॥ न्द्रमसिपरिच्छेदेवितेऽवधिः ॥ विधिर्विधानेदेवेऽपि प्राणिधिः प्रार्थनेचरे ॥
 ५९ ॥ बुधवृद्धोपरिउतेऽपि स्कन्धः समुदयेऽपि च ॥ देशेनदविशेषेऽप्येति
 न्युर्मासिरिति स्त्रियाम् ॥ १०० ॥ विधाविधौ प्रकारेचसाधूरम्येऽपि च त्रिषु ॥
 वधूर्मायासुधास्त्रीचमुधालेपोऽमृतं सुही ॥ १ ॥ सन्धाप्रतिज्ञामर्षादाश्रद्धा
 संप्रत्ययः सृष्टा ॥ मधुमध्येपुष्परसेक्षौद्रेऽप्यन्धं तमस्यपि ॥ २ ॥ अतस्त्रिषु स
 मुन्नद्धोपरिउतं मन्यगर्वितो ॥ ब्रह्मवन्मुरधिक्षेपेर्निर्देशोऽथावत्वं वितः ॥ ३ ॥

॥ रामः ॥
॥ २६ ॥

अविदूरोऽप्यवष्टब्धः प्रसिद्धोख्यातभूषितो ॥ शतिधानाः ॥ सूर्यवद्वाचित्रभानूभानूर
 शिदिवाकरो ॥ ४ ॥ भूतात्मानौ धातुदेहौ सूर्यनीचौ पृथग्जने ॥ शार्वाङ्गौ शैलपाया
 रौ पत्रिणौ शरपक्षिणौ ॥ ५ ॥ तद्गङ्गाशैलौ शिखरिणौ शिखिणौ बह्विर्बहिर्लौ ॥ प्र
 तियत्नावुभौ लिप्सापग्रहावथसादिनौ ॥ ६ ॥ द्यौः सारथिह्यारोहौ वाजिनौ
 श्वेषु पक्षिणः ॥ कुलेऽप्यभिजने जन्मभूम्यामप्यथहायनाः ॥ ७ ॥ वर्षार्विर्ब्रह्मि
 भेदाश्च चन्द्राश्चर्काविरोचनाः ॥ केदोऽपि वृजिनो विश्वकर्मा कर्मसुरशिल्पिनोः
॥ ८ ॥ आत्मायत्नो धृतिर्वुद्धिः स्वभावो ब्रह्मवर्षा च ॥ शक्रो धातुकर्मन्नेभो वर्ष

॥ अ. ॥

॥ ३० ॥

काव्यो घनाघनः ॥ ८ ॥ घनो मेघे मूर्तिगुरो त्रिषु मूर्ते निरन्तरे ॥ अभिमानीऽ
र्यादिदर्पे ज्ञाने प्रणयहिंसयोः ॥ १० ॥ इतः सूर्ये प्रभोराजामृगाङ्के क्षत्रिये नृ
पे ॥ वारिण्यो नर्तकी दूत्योऽस्रवन्त्यामपि वाहिनी ॥ ११ ॥ हादिन्यो वज्रतडितो
वन्दायामपि कामिनी ॥ त्वग्देहयोरपि तनुः सूनाऽधोजिह्विकापि च ॥ १२ ॥
ऋतुविस्तारयोरस्त्रीवितानं त्रिषु तच्छेके ॥ मन्देऽप्यकेतनं कृत्ये केतावुप
निमंत्रणो ॥ १३ ॥ वेदस्तत्तत्तपो ब्रह्म ब्रह्माविप्रः प्रजापतिः ॥ उत्साहने च
हिंसायां सूचने चापि गन्धनम् ॥ १४ ॥ आतश्च नं प्रतीवाप जवनाप्ययुतार्थ

॥ रामः ॥

॥ ३० ॥

कम् ॥ व्यञ्जनं लाञ्छनं समञ्जनिष्ठानावयवेऽपि ॥ १५ ॥ स्यात्कोलीनं लोक
वादे पुङ्गे पञ्चहिपीक्षराम् ॥ स्यादुद्यानं निःसरणं वनभेदे प्रयोजने ॥ १६ ॥
अवकाशे स्थितो स्थानं कीडावपि देवनम् ॥ उत्थानं पौरुषे तं वै सन्निविष्टो
जमेऽपि च ॥ १७ ॥ व्युत्थानं प्रतिरोधे च विरोधाचरणेऽपि च ॥ सारणो मृतसंस्का
रे गंतो दुःखेऽर्थदायने ॥ १८ ॥ निर्वर्तनो पुकरणो नुब्रज्यासु च साधनम् ॥ नि
र्यातनं वै रसुद्रो दाने न्यासार्पणेऽपि च ॥ १९ ॥ व्यसनं विपदि भ्रंशे दोषे
कामजकोपजे ॥ पश्माक्षितो मित्रिकिञ्जलकेतन्याद्यं शोऽप्यणीयमि ॥ २० ॥

॥ अतः ॥ तिथिभेदे क्षरो पूर्ववर्त्तने च देऽध्वनि ॥ अकार्यं गृह्ये कोपीनं मेधनं सङ्ग
॥ ३१ ॥ तोरते ॥ २१ ॥ प्रधानं परमात्माधीः प्रज्ञानं बुद्धिचिह्नयोः ॥ प्रसूनं पुष्पफलयो
 निर्धनं कुलनाशयोः ॥ २२ ॥ कन्दनेरोदनाहाने वर्ष्मदेहप्रमारायोः ॥ २३ ॥
 देहत्विद्प्रभावाधामान्यचतुष्वथे ॥ २३ ॥ सन्निवेशे च संस्थानं तद्वत्
 चिह्नप्रधानयोः ॥ आच्छादने संपिधानमपवारणमित्युभे ॥ २४ ॥ आराध
 नं साधने स्यादवाप्तौ तोरुणोऽपि च ॥ अधिष्ठानं चक्रं परप्रभावाध्यासनव
 पि ॥ २५ ॥ रत्नं स्वजातिश्रेष्ठं पिवने मलिलकानने ॥ तलिनं विरले स्तोके वा

॥ रामः ॥
॥ ३१ ॥

अलिङ्गं तथोत्तरे ॥ २६ ॥ समानाः सप्तमे केस्यः पिशुनो खलमूचको ॥ हिनयू
 ना वूनगर्ह्यो वेगिशूरो तरस्विनौ ॥ २७ ॥ अभिपन्नोऽपराधोऽभिग्रस्तोऽपद्रुता
 वपि ॥ इति नानाः ॥ कलापो भूषणो वर्हेतुरागीरे संहता वपि ॥ २८ ॥ परिच्छेदे
 परिवापः पर्युप्तो मलिलस्थितौ ॥ गोधुगोष्ठप्रीगोपो हरविष्मृष्टया कपी ॥
 २९ ॥ वाष्पमूष्माश्रुकरिपुल्लन्नमाच्छादनं द्रुपम् ॥ तत्पंशय्याददारेषु स
 वेऽपि विटपोऽस्त्रियाम् ॥ ३० ॥ प्राप्तरूपस्वरूपाभिरूपा बुधमनोज्ञयोः
 ॥ भेद्यलिङ्गा अमीकूर्मीवीराणां भेदश्च कच्छपी ॥ ३१ ॥ कृतपो मृगरो

॥ अ. ८ ॥ मोक्षपटे चान्होः एमें शके ॥ इति पान्ताः ॥ रवरो पुंसि रेफः स्यात्कृत्सि
॥ ३२ ॥ ते वाच्यलिङ्गकः ॥ इति पान्ताः ॥ अनुराभवसत्वेऽत्र गन्धर्वो दिग्गगा यने
॥ ३२ ॥ कंबुर्नो बलये शंखे द्विजिह्वो सर्पसूचको ॥ पूर्वोऽन्यलिङ्गः प्रागाहपुं व
 हुत्वेऽपि पूर्वजान् ॥ **३३ ॥** इति पान्ताः ॥ कुंभौ घटे भूमौ द्वौ डिंभौ तु शिशुवालौ
 शौ ॥ संभौ स्थूरा जडीभावौ शंभूब्रह्मत्रिलोचनौ ॥ **३४ ॥** कुक्षिभूरा भर्का ग
 र्भा विस्त्रभः प्रणयेऽपि च ॥ स्याद्दिवा दुन्दुभिः पुंसि स्यादक्षे दुन्दुभिः स्त्रियाम् ॥ **३५ ॥**
 स्यान्महारजने स्त्रीवंकु पुंमं करके प्रमान् ॥ क्षत्रियेऽपि च नाभिर्नासुरभिर्गविवस्त्रि

॥ रामः ॥
॥ ३२ ॥

याम् ॥ **३६ ॥** सभा संसृदि सभ्ये च त्रिष्वधक्षेपि बह्वभः ॥ इति पान्ताः ॥ किररा
 प्रग्रहो रश्मी कपिभेको पुनङ्गमौ ॥ **३७ ॥** इच्छामनो भवौ कामौ शौर्वोद्योगौ प
 रक्रमौ ॥ धर्माः पुरायणमन्यायस्वभावाचारसोमपाः ॥ **३८ ॥** उपायपूर्व आ
 रम्भ उपधावाप्युपक्रमः ॥ बरिग्वपथः पुरं वेदो निगमो नागरो बरिग्व ॥ **३९ ॥**
 त्रे गमौ द्वौ बले रामौ नीलचास्रसिते त्रिषु ॥ शब्दादि पूर्वो वृन्देऽपि ग्रामः क्रान्तौ
 च विक्रमः ॥ **४० ॥** स्तोमस्तोत्रे ध्वरे वृन्दे जिह्वस्तु ऊटिले लसे ॥ उल्लेपि धर्मश्चेष्टा
 लंकारे भान्तौ च विभुमः ॥ **४१ ॥** गुप्ताह वस्तवमेनाश्रजामिः स्वस्त्युक्तलक्ष्मिणोः ॥

॥ अ. ८ ॥

॥ २३ ॥

वितिष्ठात्योः क्षमायुक्ते क्षमं शक्ते हि ते त्रिषु ॥ ४२ ॥ त्रिषु श्यामौ हरिः कृष्णौ श्या
मास्या च्छारि कानि शा ॥ तत्रासं पृच्छ पुनश्चाश्वभूषा प्राधान्य के तुषु ॥ ४३ ॥
सूक्ष्ममध्यात्ममप्याद्ये प्रधाने प्रथमस्त्रिषु ॥ गामौ वत्सु प्रतीपो द्वावधमौ नूनं कु
सितौ ॥ ४४ ॥ जीर्णं च परिभुक्तं च पातयामि दंष्ट्रयम् ॥ इति मानाः ॥ तुरङ्ग गतं गौता
र्ष्यो नित्यं पचयौ क्षयौ ॥ ४५ ॥ श्वश्रुयो देव रश्मा लोभा त्वयो भात जद्विषो ॥ पर्ज
यो रसदये न्योऽस्यादयः स्वामिने श्ययोः ॥ ४६ ॥ तिष्ठः पृथ्वे कलिं पुगे पर्वयोऽ
वसरे क्रमे ॥ प्रत्ययोः धीनशपयज्ञान निश्वास हेतुषु ॥ ४७ ॥ रत्ने शब्देऽथातुश

॥ रमः ॥

॥ २३ ॥

यो दीर्घदेवा तु तापयोः ॥ शूलं बुद्धत्वं सा कल्पेना गानां मध्यमे गते ॥ ४८ ॥ स
मपाः शपथाचारकालमिद्वान्तं निदः ॥ असना न्यश्रुभं देवं निपदि सतपास्र
यः ॥ ४९ ॥ अस्योऽतिक्रमे कृच्छ्रे दोषे दरोऽप्यथापदि ॥ पुद्गापत्योः संपरायः
पूज्यस्तु श्वशुरेऽपि न ॥ ५० ॥ पश्चादवस्थापितं तं समवायश्च सन्नयो ॥ संघाते
सन्निवेशे न संस्थापः ॥ पुनरापास्त्वमी ॥ ५१ ॥ विसंभवा च्छाप्रेमारागे विरोधेऽपि
समुच्छ्रयः ॥ विषयो वस्य यो ज्ञात सत्रशब्दादिके स्वपि ॥ ५२ ॥ निर्वसिऽपि कथा
योऽस्त्री सभायाश्च प्रतिश्रवः ॥ प्रापो भूम्न न गमने मत्तुर्देन्ये क्रतो कुचि ॥ ५३ ॥

॥ ॥
॥ ॥

॥ अ. त. ॥ रहस्योपस्थवोर्गुह्यं स संशयततप्यवोः ॥ वीर्यं वने प्रभावे च दुःखं भवेत्तथाश्रवे ॥
॥ ३४ ॥ ५४ ॥ धिष्ण्यस्थाने गृहे भेः गौभाग्यं कर्म सुभा सुभम् ॥ कशेहहेनोर्गाङ्गे पंविश
 त्यादन्निकापिच ॥ ५५ ॥ वृषाकपायी श्रीगोर्वाभिख्यानामशोभयोः ॥ आरंभो
 निष्कृतिः शिष्या पूजनं संप्रधारणम् ॥ ५६ ॥ उपायः कर्मवेष्टावचिकित्साचन
 वक्रियाः ॥ छायासूर्यप्रियाकान्तिः प्रतिविंबसनातपः ॥ ५७ ॥ कक्ष्याप्रकोष्ठे हर्म्या
 देः काश्चांमध्ये भवन्धने ॥ कृत्याक्रियादेवतयोस्त्रिभुवे धेधनदिभिः ॥ ५८ ॥ ज
 न्यं स्याज्जनवादेपि जघन्योऽस्येधेः ॥ ५९ ॥ गह्वरी हीनोचनरुमो कः स्योमज्जगिरा

॥ रामः ॥
॥ ३४ ॥

मयो ॥ ५९ ॥ आत्मवाननपेतोऽर्थादर्थोऽपरापनु चार्थपि ॥ रूपं प्रशस्त रूपेऽपि
 वदान्यो ननु कागपि ॥ ६० ॥ न्यायेऽपि मध्यं सौम्यं नु सुन्दरे सोमदेवते ॥ रतिपा
 नाः ॥ निवहावसरो नारी संसरो पुस्तारः ध्वरो ॥ ६१ ॥ गह्वरी व्यतिपित्राद्यौ द्वापरी
 पुगसंशयो ॥ प्रकारो भेदसादृश्य आकारविज्ञिता कृती ॥ ६२ ॥ किंशास्यस्यश्रू
 के पुमरूपं न्वधराधरो ॥ अद्वयो दुमशैलार्काः स्त्रीसनायो पयोधरो ॥ ६३ ॥ ध्या
 नारिदाननावृत्तावलिहस्ताशकः करः ॥ प्रदराभङ्गनारीरूपवाराणां प्रजाः कचा
 अपि ॥ ६४ ॥ अजातशत्रुर्जैगोः कालेऽप्यश्मश्रुर्माचतूवरो ॥ स्वर्गोऽपिरापरिकरः

॥ अ. ८ ॥

॥ ३५ ॥

पर्वकः परिवारयोः ॥ ६५ ॥ मुक्ताशुद्धौ चतारः स्याच्छारो वा यौ सतृत्रिषु ॥ कर्तरे
थप्रतिज्ञाजिसंविदापत्तुसङ्गरः ॥ ६६ ॥ वेदभेदे गृहवादे सन्तो मित्रो र वा
वपि ॥ सवेष्टुपुपुत्रोऽपि स्वर्गस्यैः प्यवस्करः ॥ ६७ ॥ आङ्गारसूर्यवेगजे
न्द्राणां अगर्जिते ॥ अभिहारो भियोगे च चोर्थे सन्नहने पिच ॥ ६८ ॥ स्याज्जङ्ग
मे परिवारः खड्गकोशे परिच्छेदे ॥ विष्टरो विटपीदर्भमुष्टिः पीठाद्यमासनम्
॥ ६९ ॥ दारिद्र्यः स्थे प्रतीहारः पुत्रीहार्यप्यनन्तरे ॥ निष्ठलेन कुले निष्ठावभुर्ना
पिङ्गले त्रिषु ॥ ७० ॥ सारो वने स्थितो च न्याये लीनं वरे त्रिषु ॥ दुरोदरो घूत

॥ रामः ॥

॥ २५ ॥

कारे परो घूते दुरोदरम् ॥ ७१ ॥ महारथे दुर्गपथे कानारं पुनः पुंसकम् ॥ म
सरो न्यभुभेदे ये तद्वत्कपला योस्त्रिषु ॥ ७२ ॥ देवा घूते वरः श्रेष्ठे त्रिषु लीनं म
ना विष्टये ॥ वंशाङ्कुरे करीरो स्त्रीते हभेदे घटे च ना ॥ ७३ ॥ नाचमूजघने हस्त
सूत्रे प्रति सरो स्त्रिषा म् ॥ पमानिले युवन्दार्कविष्णुसिंहं शुभाजिषु ॥ ७४ ॥ शुका
हिकपि भेकेषु हरिर्नाकपिले त्रिषु ॥ शर्कराकर्पसं शेषिषा त्रास्याद्यापने गतौ ॥ ७
५ ॥ इराधूवानसुरा पुष्पा नन्दी निद्रा प्रमीलुयोः ॥ आत्री स्यादुपमा तापि क्षिति रप्या
मलकपि ॥ ७६ ॥ सुद्राग्जानदीवेशपासरधाकराकारिका ॥ त्रिषु कूरे धमेत्यपि

॥ अ. ८ ॥ सुदं मात्रापरिच्छदे ॥ ७७ ॥ अल्पे च परिमारो सामानं का तर्मे वधारतो ॥ आनेरव्या
॥ ३६ ॥ श्वर्षोऽश्विं कलत्रं श्रोणिभार्ययोः ॥ ७८ ॥ योग्यभाजनयोः पात्रं पुत्रं गहनं प
 क्षयोः ॥ निदेशग्रन्थयोः शास्त्रं शास्त्रमापुधलोहयोः ॥ ७९ ॥ स्याज्जयंशुकयोर्ने
 त्रं क्षेत्रं पत्नीशरीरयोः ॥ सुवागेऽङ्गुलयोः पोत्रं गोत्रं तुतामित्रं ॥ ८० ॥ सत्र
 माच्छादने पत्रे सदा दाने कने पित्रि ॥ अजितं विषये काये प्यम्बरं व्योमि वाससि ॥
 ८१ ॥ चक्रं राष्ट्रे पक्षानुमोक्षे पि क्षीरमसुन ॥ स्वर्गे पिभूरि चन्द्रोदौ द्वारमात्रे पि
 गोपुरम् ॥ ८२ ॥ गुहादंभौ गह्वरे द्वे रत्ने नि कमुपहृते ॥ पुरेधिकमुपवर्गगणपगा

॥ ८३ ॥
॥ ३६ ॥

रे नगरे पुरम् ॥ ८३ ॥ मन्दिरं चापराष्ट्रोऽस्त्री विषये स्यादुपपद्वे ॥ दत्ते स्त्रियां भये
 श्वभे वज्रोऽस्त्री हारिके पयो ॥ ८४ ॥ तन्त्रं प्रधाने सिद्धान्ते सूत्रवाये परिच्छदे ॥ ओ
 शीरश्चामरे दत्ते व्योम्नी रंशपनासने ॥ ८५ ॥ पुष्करं करिहस्ताने वाद्यभाणसु
 विजले ॥ व्योमि खड्गफले पद्मे तीर्थे वृद्धि विशेषयोः ॥ ८६ ॥ अन्तरमवकाशा
 वृद्धिपरिधानान्निर्भेदतादर्थ्यं ॥ द्विद्रास्त्री पविना बहिरवसरमध्ये न रात्मनि
 च ॥ ८७ ॥ मुले पि पिठं राजकशोहरापविना गरम् ॥ शर्वरं त्वन्धतमसे भातुके भे
 दलिङ्गकम् ॥ ८८ ॥ गोरोहणे सिते पीते वराकार्यं प्यहृष्करः ॥ जठरः कठिने

॥ अ. ८ ॥ **॥ ३७ ॥** पिप्पादधस्तादपिचाधरः ॥ ८६ ॥ अनाकुलेपिचैकाग्रो मग्नो व्यासक्त आकुले ॥ ३
 पपुदीचम्रेष्ठेष्वपुनरः स्यादनुतरः ॥ ८७ ॥ एवाविपर्यवेष्टेष्टे दूराना मोतमाः
 पराः ॥ स्वादुपिचो तुमधुरैः कुरो कठिननिर्दयो ॥ ८८ ॥ उदारो दातृ मम ह तोरित
 रत्नन्यनीचयोः ॥ मन्दस्वच्छन्दयोः स्विः शुभमुदीतशुक्तयोः ॥ ८९ ॥ इति रात्राः ॥
 चूजकिरीटं केशश्च संयता मौल पल्लवः ॥ दुमप्रभेदमातङ्ग कारा पुष्पाणि पी
 लनः ॥ ९० ॥ कृतान्तानेह सोः कालश्चतुर्थे विपुर्गैकलिः ॥ स्यात्कुरङ्गे पिकमलः प्रा
 चारे पिचकं नलः ॥ ९१ ॥ करो पहारयोः पुंसि वलिः प्राणपङ्कजे स्त्रियाम् ॥ ९२ ॥

॥ रामः ॥
॥ ३७ ॥

ल्यसामर्थ्यसैम्येषु वलंताका कसीरि रोगः ॥ ९३ ॥ वातूलः पुंसि नात्याधामपि आता
 सहेत्रिषु ॥ भेद्यलिङ्गः शठे जालः पुंसिश्चापदसर्पयोः ॥ ९४ ॥ मन्त्रोस्त्रीपापविद्धि
 दान्पस्त्रीभूलं रगाधम ॥ शङ्कावपि हयोः कीलः पालिः स्मश्रुपङ्क पङ्क्तिषु ॥ ९५ ॥
 कलाशित्येकालभेदे प्याली सख्यावली अपि ॥ अन्धम्विक्तो वेलाकाल म
 र्पादयोः पि ॥ ९६ ॥ बहूनाः कृतिका गावो बहुलो गौ शितो त्रिषु ॥ लीला विनास
 क्रिययो रूपलाशर्क एपि च ॥ ९७ ॥ शोणिते मसि कीलानं मूलमाधेशि फलभयोः
 ॥ जालं समूह आनापग नाक्षरके स्वपि ॥ १०० ॥ शीलं स्वभावे स हने सत्ये हे

॥ अ. ८ ॥

॥ ३८ ॥

उक्ततेफलम् ॥ छदिर्नेत्ररजोः क्षीवंसमूहे पटलं नमः ॥ १ ॥ अधः स्वरूपयोरस्त्री
तलं स्याच्चाभिजे पलम् ॥ और्ध्वं नलेपि पातालं चैवं बन्धे धर्मो त्रिषु ॥ २ ॥ ऊर्ध्वं
शङ्कुभिः कीर्तिं स्वभेदात् तु तृषान्वे ॥ निर्णीते केवलमिति त्रिभिः स्वैक कृतमयोः
॥ ३ ॥ पर्वतिक्षेपपुरीषेषु कुशलं शिक्षिते त्रिषु ॥ प्रबालमदुरे पयस्त्रिषु स्थू
तं जडेपि च ॥ ४ ॥ करलोदनुरे तुङ्गे चारौ दक्षे च पेशलः ॥ पूर्वैर्धर्मैः पिबालः
स्याद्भोक्तृश्च तस्य तृणावोः ॥ ५ ॥ रतिलान्ताः ॥ दन्तदामौ वनारण्यवन्ही जन्मह
रो भवौ ॥ मन्त्री सहायः सचिवौ पतिशान्तिरामवाः ॥ ६ ॥ अवयवैः त्रिमेधाका

॥ एमः ॥
॥ ३८ ॥

आज्ञाह्वानाध्वराहवाः ॥ भावः सतास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु ॥ ७ ॥ स्यादुत्सा
दे फले पुष्पे पुष्पयोग्यमोचने ॥ अविश्वासे पद्वेपि निष्कृतावपि निह्वः ॥ ८ ॥ उ
त्सेकामर्षयो रिक्ता प्रसरे मह उतसवः ॥ अनुभावः प्रभाने च सताश्च मतिनिश्चये ॥ ९ ॥
स्याज्जन्महेतुः प्रभवः स्थानाद्योपलब्धये ॥ शूद्राणां विप्रतनयेश्च पारशनी म
तः ॥ १० ॥ ध्रुवो भवेदेकी वृत्तिनिश्चितेश्च त्रिषु ॥ स्त्रोज्ञाता जातमनिस्वन्त्रिकास्मी
ये स्वोऽभिप्रायधने ॥ ११ ॥ स्त्री कटी वस्त्रवन्धेपि श्रीभीपरिणयेपि च ॥ शिवागोरी
फेरवयोर्ध्वकलहप्रमयोः ॥ १२ ॥ द्रव्यासुखात्साधेष्टसत्त्वमस्त्री तु जनुषु ॥ की

अ. ८॥ वनपुंसकं वराह वाच्यलिङ्गमविक्रमे ॥ १३ ॥ **रतिवान्ताः ॥** दोविशो नैश्वर्यमनुजो
॥ ३६ ॥ दोचराभिमतो स्पशो ॥ दोराशीपुअमेवाद्यो दोवशो कलमस्करो ॥ १४ ॥ **रहः पु**
 काशो वीकाशो निर्वेशो भूतिभोगयोः ॥ कृतानेपुंसिको नाशः शुद्धकथं कयोस्त्रि
 शु ॥ १५ ॥ पदेवक्ष्येति मित्रेः पदेशः स्यात्केशमसुच ॥ दशावस्था नैकविधा
 प्याशाहृष्टा मिथ्यायता ॥ १६ ॥ वशास्त्री करिणी च स्याद्दृष्टाने ज्ञापरिनिष्ठः
 स्यात्कर्कशः सौहसिकः कठोरमहतावाप ॥ १७ ॥ पुकाशोतिप्रसिद्धेपिशि
 शावज्ञेचवालिश ॥ कोशोस्त्रीकुङ्कुमेवङ्गपिधानेधौघदिमयोः ॥ १८ ॥

रपः ॥
॥ ३६ ॥

व्ययोः किल ॥ ५४ ॥ निषेधवाक्यालङ्कारजिज्ञासा नृपेखनु ॥ समीपे भयतः शी
 घुसाकल्याभिमुखिः भितः ॥ ५५ ॥ नामप्राकाशय्यो प्रादुर्मिथोऽप्योम्यं रहस्यपि
 तिरोऽनर्धोतिर्यगर्थे हाविष्यादभुगर्तिषु ॥ ५६ ॥ अहहेत्यदुतेवेदेहिहेतावव
 धारतो ॥ **॥ रतिनानार्थवर्गः ॥** **॥ चिरपचिरान्नापचिरस्याघाश्चिरार्थकाः**
॥ मुहुः पुनः पुनः शश्वदभीक्ष्णमसकृत्समाः ॥ १ ॥ साकृद्दृष्टिस्तत्रैसाहापदा
 दं सुसपदिदुते ॥ वलवसुसुकिमुतस्वसतीवचनिर्मते ॥ २ ॥ पृथग्विनानर्तेरा
 ते हिहङ्गानाचवर्जने ॥ पञ्चपतस्ततोहेतावसाकल्येनचिन्नत ॥ ३ ॥ कदाचिज्जातु

॥ अ. ८ ॥ सार्धं तु सार्धं सत्रा समं सह ॥ आनुकूल्यार्थं क पाध्वं मर्थं केतु वृथा मुधा ॥ ४ ॥ आहो
 ॥ ४३ ॥ उताहो किमुत नि कस्मै किं किमुत च ॥ तुहि च स्मह वै पाद पूर तौ पूजने स्वति ॥ ५ ॥ दि
 आही सप दोषा च नक्तं चै रजना विनि ॥ तिर्यगर्थे सा चित्ति रोऽप्यथ सं बोधना र्थ
 काः ॥ ६ ॥ स्युः प्याट् पाऽङ्ग हे हे भो समया निकषा हि रक् ॥ अतीर्त्त ते तु महसा स्यात्
 रः पुरतो गुतः ॥ ७ ॥ स्वाहा देव हविर्दाने श्रौ षट् औ षट् व षट् स्वधा ॥ किञ्चिद्दी षन्मना
 गत्ये प्रेत्ता मुत्र भवान्ते ॥ ८ ॥ नवा यथा तथै वैवं साम्ये हो ही च नि समये ॥ मोने तु तूष्णीं त
 णी कां सघः सपदि तक्षाणे ॥ ९ ॥ दिव्या समुपजोष चेत्या नन्देऽथानरे नत ॥ अन्न

॥ १५ ॥
 ॥ ४३ ॥

रेण च मध्ये स्युः प्रसस्तु हठार्थं कम् ॥ १० ॥ पुक्ते देसा प्रतं स्थानेऽभीक्ष्णं शश्वदना
 रते ॥ अभावे न हनो नापि मास्म मातं च वारणे ॥ ११ ॥ पक्षान्ते चेद्यदि च तत्त्वत्त
 ॥ असा दपम् ॥ प्राकारये प्रादु रात्रिः स्या दोमे वं परा संमते ॥ १२ ॥ समन्त तस्तु परितः
 सर्वतो विष्णु गिरि यपि ॥ अवा मानुमतो काम मसू यो पगमेऽस्तु च ॥ १३ ॥ ननु च स्या
 दिरो धो तो कच्चि का म प्रवे दने ॥ त्रिः षमं दुः षमं गह्यं यथा स्वं तु यथा यथम् ॥ १४ ॥
 मृषामि था च वितये यथार्थं तु यथा तथम् ॥ स्मरे वन्तु पुनर्नै नै त्यव धारणा ना च
 काः ॥ १५ ॥ प्रागती तार्थं कं नून मवस्यं निश्चये दपम् ॥ सम्व दर्थेऽनरे लकी गामे नं

॥ अ. ८. ॥ स्वयमात्मना ॥ १६ ॥ अत्येती चेर्महत्पुत्रैः प्रायोभूमादुतेशनेः ॥ सन्नमित्येव हि की ह्ये
॥ ४४ ॥ स्मातीतेः समदर्शने ॥ १७ ॥ अस्मिन्नेह लोकात्तु कं प्रश्नेः न नयेत्त्वयि ॥ हंतर्के स्यादु
 धारात्रे रवसाने म्मोनतो ॥ १८ ॥ पुनरर्थैः कृतिन्दा पांदुष्टुष्टु प्रशंसने ॥ सापंसा
 वे प्रगे प्रातः प्रभाते निकषां निके ॥ १९ ॥ पक्षराथैः यमोऽये पूर्वपूर्व गते यति ॥ अ
 धात्रा ह्यथ पूर्वः ही सा दो पूर्वोत्तरा पराह ॥ २० ॥ तथाऽध्याप्या न्यतरं तरा पूर्वधुराद
 यः ॥ उभयधुश्चोभयेषु परे त्वहि परे यमि ॥ २१ ॥ ह्योगतेः नागतेः हिश्वः पश्चिपरे
 हनि ॥ तदा तदानीं पुगपदे कदा सर्वदा सदा ॥ २२ ॥ एतर्हि संप्रतीदानीं मधुना सांप्र

रामः
 ४४

तंतथा ॥ दिग्देशकाले पूर्वादौ प्रागदक्ष्यत्पगादयः ॥ २३ ॥ ॥ इत्यथ वर्गः ॥
 सलिङ्गः शास्त्रेः सन्नादि कृतद्रितसमासजैः ॥ अनुक्तैः सङ्गहे लिङ्गं सङ्कीर्णं वदि हो न
 येह ॥ १ ॥ लिङ्गशेषविभिर्मापी विशेषैर्षध्याधितः ॥ त्रिषामीदृहि रामैकावृत्त
 योनिप्राणिनामच ॥ २ ॥ नामविद्युनिशावन्त्रीवीराणादिगभूतदीहि याम् ॥ अदनेर्दि
 गुरेकार्थो न स पात्रपुगादिभिः ॥ ३ ॥ तत्त्वचन्द्रे येनिक द्यन्ता वैरमैयुनिकादिबुत् ॥
 स्त्रीभावादावनिक्तिस्त्वल्पाचरुत्तु चक्षुजिज्ञासु निशाः ॥ ४ ॥ उणादिद्युनिहरी
 श्वऽवावूऽनंचलं स्थिरम् ॥ तत्कीटार्था प्रहरणं चेन्मोहापात्रवाणादिक् ॥ ५ ॥ च

॥ अ० ॥

॥ ४५ ॥

जोत्रः साक्रियाः स्यान्वेद्याः पातादिः ॥ ३० ॥ शैवेन पाता वसुगपातैर्न पातासुधे
तिदिक ॥ ६ ॥ श्रीम्यात्काचिन्मरणाद्यादिर्विवक्षाः पचयेद्यदि ॥ लक्षाशेषालिकाटीका
धातकीपञ्जिका ॥ ७ ॥ सिधुकासारिकादिका प्राचिकोऽकापिपीलिका ॥ तिन्दु
कीकणिकाभङ्गिः सुरजासूचिमाह्वयः ॥ ८ ॥ पिच्छावितरणकाकिरायशूर्पाः शारीपु
लीदरह ॥ सातिः कन्यातथा ॥ सन्दीनाभीराजसभाः पिव ॥ ९ ॥ रुद्रीचर्चरीपारी
होरा लक्षाचसिधुला ॥ लाक्षालिङ्गाचगण्डुषागृधुमीचमसीमसी ॥ १० ॥ रतिस्त्रीलि
ङ्गसङ्ग्रहः ॥ ॥ उन्मत्तमेदानुचराः सपर्यायाः सुरासुराः ॥ स्वर्गपागादिमैघाब्धिदु

॥ रामः ॥

॥ ४५ ॥

कात्मासिंहाशयः ॥ ११ ॥ करगण्डोष्ठदोर्दनकराठकेशनखसनाः ॥ अहहानाः द्वे
उभेदारात्रानाः प्रागसंख्यकाः ॥ १२ ॥ श्रीवेद्याद्याश्चनिर्घासा असन्नता अवाधि
ताः ॥ कशेरुजतुवसूनिहित्वातुहविशमकाः ॥ १३ ॥ कषणाभमरोपाना यद्यद
ना अमी अथ ॥ पथनयसरोपाना गोत्रात्माश्चरागाहूयाः ॥ १४ ॥ नाम्नकर्त
रिभावेचघञ्जवृत्तङ्गाघाथुचः ॥ ल्युः कर्तरीमनिध्यानेकोद्योः किः प्रादितोऽ
न्यतः ॥ १५ ॥ हन्तेः श्ववडवावश्ववडवानसमाहते ॥ कानः सूर्वेन्दुपर्वीयपूर्वीः
यः पूर्वकोऽपिच ॥ १६ ॥ वटकश्चान्नवाकश्चरत्नकश्चकुडङ्गकः ॥ पुंस्त्रीनृश्वः

॥ अ. ॥ समुद्रश्च विटपदधटाः खटाः ॥ १७ ॥ कोट्टा यदहदाश्च विराडनोराड विनाडव
॥ ४६ ॥ त ॥ गडुः करणो लगुडो वराडश्च विगो घुगाः ॥ १८ ॥ दति सीम नह रितो मन्थो
 क्षीय बुद्धाः ॥ का समर्द्धोऽर्द्ध कुन्ध ॥ केन सूपो सपूप को ॥ १९ ॥ आतपः क्षत्रिये
 नाभिः कुगा पक्षु केदराः ॥ पूरदुर प्रमुकाश्च गोलहिङ्ग लपुफलाः ॥ २० ॥ वेताल
 भद्रमद्राश्च पुरोडाशोऽपि पदिशः ॥ कुत्मा वोरभ सश्चैव सकयहः पतङ्गहः ॥
 २१ ॥ शति उद्दिङ्ग शेषः ॥ ॥ विहीनेऽन्यत्र खाराय परीश्वभु हिमोदकम् ॥ शी
 तोष्णमांसह विर पुत्रादि दुविगां वलम् ॥ २२ ॥ फलहेममुत्बलोह सुखदुःख

॥ रामः ॥
॥ ४६ ॥

शुभाशुभम् ॥ जलपुष्पाणि लवरां व्यञ्जना न्यनुलेपनम् ॥ २३ ॥ कोट्याः शता
 दिसन्ध्याऽन्या बालक्षानि पुतश्च तह ॥ ह्यक्चमसि सुसन्न नंत पदनान्तमकर्त
 रि ॥ २४ ॥ ज्ञानं सलोपधं शिष्टं रात्रं प्राक्संख्यवान्वितम् ॥ पात्राद्यदनेरेकार्योदि
 गुलदयानुसारतः ॥ २५ ॥ दन्तैकलावपीभायोपयः संख्यामप्यामरः ॥ वक्ष्या
 श्चापावहनाश्चोदिच्छापं संहतो सभा ॥ २६ ॥ शालार्थापि पराराजामनुष्यार्थाद
 राजकाह ॥ दासीसभं नृपसभं रक्षः सभमिमादिशः ॥ २७ ॥ उपतोपक्रमानश्च त
 दादित्वप्रकाशने ॥ कोपज्ञकोपक्रमदिकन्थोशीतरनामसु ॥ २८ ॥ भावेन एक

॥ अ. नृ ॥

ॐ

चिह्नोऽप्येसमूहेभावकर्मणोः॥ अदन्तप्रत्ययाः पुरायमुदिनाभ्यान्त्वहःपरः॥ २६॥
त्रिषाव्ययानां भेदकान्येकत्वेऽप्युच्यते टके॥ चोचंपिक्कं गृहस्थूरांतिशिटंमर्म
योजनम्॥ ३०॥ राजसूयंजाजयेद्यं गद्यपद्यैस्तौकवेः॥ मारिकाभाष्यसिद्ध
रचीरचीवरपिञ्जरम्॥ ३१॥ लोकायतंहरितालंविदलस्थालवाहिकम्॥ शति
नपुंसकसङ्ग्रहः॥ ३२॥ पुनपुलकयोःशेषोऽर्ध्वपिरापाककण्टकाः॥ ३३॥ मो
दकस्तण्डकष्टकःशाठकःकर्पणोऽर्जुः॥ पातकीद्योगचरकतमालामलकान
ऽः॥ ३४॥ कुट्टंमण्डंशीघ्रंभुस्तं दंविदितंक्षेमकुट्टिमम्॥ सङ्गमंशतमानामशं व

॥ १५ ॥

49

लाभ्यताउवम् ३४ ॥ कविपंकजकार्पासपाशवारंशुगन्धरम् वृषपञ्चमीव
पात्रीवेष्ट्यं चमसचिह्नसौ ॥ ३५ ॥ अर्धार्धदोष्टादीनां पुंस्त्वाद्यं वैदिकं ध्रुव
म् ॥ तन्नोक्तमिह लोकेऽपि तच्चेदस्य सुशेषवत् ॥ ३६ ॥ इति पुंनपुंसकस
ङ्गः ॥ स्त्रीपुंसयोरपमानादिचतुःषष्ट्यदोष्टगाः ॥ जातिभेदाः पुमाश्च
अस्त्रीयोगैः सहस्रश्लोकः ॥ ३७ ॥ ऊर्मिर्वराटकः स्वातिर्वर्गकोश्टनिर्मतः
मूषाष्टपाठीकर्कभूर्वष्टिः शाठीकथीकुटी ॥ ३८ ॥ ॥ इति स्त्रीपुंसशेषस
ङ्गवर्गः ॥ स्त्रीनपुंसकयोर्भावक्रिययोः व्यञ्जकचिञ्चवञ् ॥ ओचित्य

॥४८॥

मौचितीमेत्रीमेअंनुज्प्रगुदाहृतः ॥४८॥ पञ्चनप्राक्मदाः सेनाछायाशाखासु
रानिशाः ॥ स्याद्वान्तसेनंश्वनिशंगोशात्तमितरेचदिक ॥४९॥ आवन्तनोत्तरप
दोद्विगुञ्जापुंसिनश्चतुप् ॥ त्रिखट्वश्चत्रिखट्वीचत्रितसंचत्रितस्यपि ॥४९॥
शतस्त्रीनपुंसकशेषः ॥ ॥ त्रिगुपात्रीपुटीवाटीपेटीकुवल्गदाडिमौ ॥ इति
त्रिनिङ्गशेषसङ्ग्रहः ॥ ॥ परंतिलिङ्गस्यप्रधानेदन्तेतुह्येषः पितृ ॥४२॥ अ
र्थानाः प्राधलं प्राप्तापन्नपूर्वाः परिधगाः ॥ तद्वितीयोद्विगुः संख्यासर्वनामतद
नकाः ॥४३॥ बुद्ध्यादिज्ञाद्वान्तसेनंश्वनिशंगोशात्तमितरेचदिक ॥ ॥ गणद्वयक्रियायोगोपा

रामः ॥
४८॥

अ.त. ॥

॥४९॥

धिमिः परगामिनः ॥४४॥ कृतः कर्तव्यसंज्ञायाकृत्याः कर्तरिकर्मणि ॥ अणाद्य
नासेनरक्ताद्यर्थेनामार्थभेदकाः ॥४५॥ षट्संज्ञकास्त्रिगुसमापुष्पदस्यनिः ॥ अ
यम् ॥ परंविरोधेशेषनुज्ञेयंशिष्टप्रयोगतः ॥४६॥ ॥ इति लिङ्गादिसङ्ग्रहः
र्गः ॥ इत्यमरसिंहकृतौ नामलिङ्गानुशासने ॥ सामान्यकाराडसूतीयः सा
ङ्गः एवसमर्थितः ॥४७॥ ॥ श्रीसम्बत् १९८० शुद्धज्येष्ठशुक्लपक्षगते १ सो
म ॥ स ॥ स ॥ सि ॥ ग ॥ त् ॥ ॥ समाप्तोपमन्त्रकोशम् ॥ ॥ शुभम् ॥

रामः ॥
४९॥

ASHA ARCHIVES 3644